

ΟΙ ΘΑΛΑΣΣΟΛΥΚΟΙ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ο ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ

Το κλημένο άρχεντέσκιπε. Η ζωή και τα κατερώματα του Νικολάου Αποστόλη. Πειρατής και Τουρκομάχος. Ο έρκος του στη Φιλική Έταιρεία. Το επεισόδιο με το γυίο του. Η ναυμαχία του Καφρέως. Ο Αποστόλης και η καταστροφή των Ψαρών. «Βαστούν τα κέτοισ μευ άκρίμα!». Ο καύμος του γέρου Ναυάρχου. Κέφραν και Αποστόλης. Ο ξαρκικός θάνατός του. Τόν έθαψαν με δίσκο, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΥΤΟΙ που ταξιδεύουν στο δοξασιόνο νησι των Ψαρών, το πρώτο αξιοσημειωτό που θ' ανακρίθουν, όπως είχε πλοιαστή στο λιμάνι, είνε ένα ψηλό έρεισμιόνο σπιτι και μέσα από τ' άδειανά του παράθυρα φαίνεται ο ούρανος. Το επιβλητικό αυτό έρεισμιό έπληξε άλλοτε το αρχοντοσπιτι του Ναυάρχου των Ψαρών Νικολάου Αποστόλη, και στέκει έτσι από τόν καρπό του βγύραν ο Τούρκου κ' έβαλλε φωτιά και μαχάρι στο έρεισμιό του.

Η Επανάσταση βόηξε τόν Αποστόλη σέ ηλικία 51 ετών, άντρα κρημόνο πειά στη θάλασσα και στη μαχαράνη. Ο Αποστόλης είχε γεννηθεί στα Ψαρά, ή καταγωγή του όμως χρηστούσε από τη Μανιάτικη οικογένεια τών Καλιμερόδου, που είχε μετακοήσει εκεί από την Πελοπόννησο μετά την έκπορεύσή της, στα 1715. Από μαζός δ' Αποστόλης, ναυπόλοπό άξιμο, είχε άνομοθήσει το Μάισρο Κατσώνη, όπου και διενοήθη γιά την άρπαξη του.

Έπειτα όμως από την ήττα τών Λάμπρου Κατσώνη στο Αιγαίο, δ' Αποστόλης ταξιδεύτηκε στη Χίο, όπου μεριζοί έπισορη τόν έμισόσαν ως σινωδό τών έπισορημάτων που έστειλαν στην Εδώλη. Από τότε δ' Νικολός Αποστόλης, μαζί με τόν άδελφό του Γιώργη, έπεδόθη στο έπισορηό ναυτιό. Έγινάζαν δικιά τους ναράβια και τρομοκρατούσαν τους ναυτιζούς τών άλλων έθνών. Γιατί — πώς να κρύβη κανείς την άλήθεια; — οι άδελφοί Αποστόληδες ήταν πειρατά.... Την έποχή εκείνη, κατά τη δόξα του 18ου αιώνα, είχαν έπιρατάσει περίορα έθνη μεταξύ τών θαλασσοπόρων. Το έπληγμα των κορασιών δεν έθροσετο άξιοκατάχρητο, άλλ' άπειανάστιας άβιο θανατισμού. Οι γενναίοι και ορμολινδίνιοι κορασιόρα ή προτιόσαν όχι μόνον πλοιάτη, άλλα και δόξα. Έτσι και οι άδελφοί Αποστόληδες ένοιαν τέτοια κατορθώματα, που ή άλλοι ναυτιό, θέλοντας να τά επανένοιαν, έλεγαν τó προσημώδες: —Ψαριόνο είνε τó ναράβιο.

Κατά τó 1810, ο Νικολός Αποστόλης λεγαρόζονταν από τους σπουδαίτερους παρόγοντας τών Ψαρών. Τα ναράβια του, που τά κυβερνούσαν οι άδελφοί του και τά παιδιά του, έρχζαν θηαματικά τη Μεσόγειο, τη Μιαρή Θάλασσα και τόν Ατλαντικό Ωκεανό.

Σ' ένα από τά ταξείδια του αυτά, δ' Νικολός Αποστόλης, περνώντας από την Όδησο, έγνωρίστηκε με τó Χριστοσπίδη, Μανιάτη κ' αυτόν. Ο Χριστοσπίδης τόν πήρε ιδιαιτέρως και τού έλεγε:

—Καιτίαν Αποστόλη, θα σου ξεμολογήω ένα μεγάλο και φοβικό μυστήριό.... Είνε γιά τó ένος μας και γιά τη λευτεριά του....

—Νά τ' άκούσω, άπάντησε δ' Αποστόλης. Ο Χριστοσπίδης πήρε στο εικονοστάσιο και κατέβασε τó εικόνασι του Χριστού Σταυρωμένου:

—Ορκίζοου έδδ πως θα φράζης πιστικά όσα θα σου φανερώσω, τού έλεγε.

—Ορκίζομαι!.. Μαύρο βόλι να με φράη! άπάντησε δ' Αποστόλης, ζάροντας την τραχεία πάλμη του στο εικόνασι.

Έτσι, από την ώρα εκείνη, ή Φιλική Έταιρεία άποχτούσε ένα άξιμο μέλος: Τόν Ξεκουστό θαλασσομάχο τών Ψαρών, που σ' ένομα τόν έστειραν οι κορασιόρα της Μασακονιάς και τού Τούνεξ!... Η ιδέα της Απολυτοφύσεως τού Έλλους έροφξε βαθιές αξίες στην καρδιά τού Αποστόλη. Παράτρες λοιπόν άμισούς ής έπισοριζές του έργασίες και έγχατεστάδες στα Ψαρά, γιά να μεταδότη στα ύψου νησιά την επαναστατική ιδέα. Τα ναράβια του δεν είχαν πειν άλλο σκοπό, παρά να έτοιμάσουν τόν Αγώνα. Γυρίζοντας από τά ευρωπαϊκά λιμάνια, κωβαλιόσαν πολυμοφάδια, έφεραν άξιμα και κανόνια, κ' έτσι δ' Αποστόλης μετέβαλε τα Ψαρά σέ πρισιδοσπότη τού Αγώνος...

Οι συμπατριώτες του τά ξέριουε δλ' αυτά, τά βλέπων και δ σεβασμός τους στον Αποστόλη γίνεται θαυμασιός γενικός...

Όταν τέλος εξέλασε ή 25η Μαρτίου 1821 και τó κήρυγμα της Αγίας Λαούς έσήκωσε όλομό και πανόλο το σλαβωμένο Ένος, ή Βουλή τών Ψαρών, με μιά φωνή, ανέστησε «Χάισο τών Ψαρών» τó Νικόλο Αποστόλη.

Συγκλημένος γιά τη μεγάλη αυτή τιμή, ένθουσιασμένος δ' Αποστόλης, συγκλητόναι από την πρώτη βδομάδα τών Ψαριόνο στόλο και ένεργει έπιδρομές στα παράλια της Μωρασίας, γιά να τρομοκρατήσει τους Γεντιόρους, που ήταν εκεί μακροένοι γιά να πείρασαν στην Ελλάδα και να κάνουν σφαγές... Ήταν γιά ναυτική έπίδειξη, που έκάρωφσε τούς Γεντιόρους στον τόνου και ώφέλιμο πούλη την Επανάσταση. Οι Γεντιόρα, γιά να βγάλουν τó άζη τους, έκαναν σφαγές στη Σμύνη και στας Κωδιονίες. Στην τελευταία μάλιστα αυτή πόλη, ή συμφορά τού Έλληνικού στοιχείου έπληξε μεγάλη...

Και άρχιζε από τότε μιά έντονη δράσις τού Αποστόλη στο Αιγαίο. Οι Τούρκοι κατεπαναίο άνοιγαν τ' ένομά του κ' έτοιμαν. Στο ναράβιο είχε πάρε μαζί του και τó μικρότερο γυίο του, παιδί μόλις 15 χρονών. Με την πρώτη ναυμαχία, τó παιδί, μόλις άνωσε τις κανονίες, φοβήθηκε και τρώφσε στο άμπρα. Όμως δ' πατέρας, μη βλέποντάς τó, άνηρχισε και φράζοντας παντού τó ανακρίνο, τόφρε έπάνο στο κατόσχημα και τó άνάγκασε να σταθή εκεί κοντά του. Με φωνή αισθηή τού έλεγε:

— Έδώ, μορφέ, θα σταθή! Είσαι παιδί τού κατείν Αποστόλη! Μην τó ξεγράψ!..

Κι' έτσι τó ναυπόλοπό πήρε τó κρημόνο βράβια του παρόξ.

Τό επεισόδιο άναγέρτα από τόν Έμεροσ, στο σύγγραμά του «Μιά ζωνορα στή Ελλάδα στο 1825», που έξεδόθη στο Λονδίνο.

Αργότερα, όταν οι Υδροίο και οι Στετιόστες ένοιαν τά ναράβια τους, γιά να γίνη ένας ισχυρός στόλος, δ' Αποστόλης έφρε μαζί τους και τó στόλο τών Ψαρών. Οι κωβήριτες τών τριών στόλων έφαν μεγάλο σπουδαίο. Από μιάς άρχης διεφύσαν γιά την άρχηγή. Τότε δ' Αποστόλης σηκόθηκε και έλεγε:

— Έγώ είπαίνο τρίτος.... Μαλέστε τόν πρώτο και δεύτερο ναύαρχο.

Τά πιστωτικά αυτά λόγια έφραν σέ συναισθη τούς Υδροιστετιόστες και ή διαφωνία έπαψε.

Αργότερα, όταν ο Νικόλαος Αποστόλης άρρωσασθε, ανέλαβε την κωβήρη τού Ψαριόνο στόλου δ' μεγαλύτερος γυός του Αποστόλης. Ήταν γενναίο, άλλα και τρομερά ξέπνο παλληκάρι. Στη ναυμαχία τού Καφρέως τούς έτάραξε τούς Τούρκους, όχι μόνο με την όμηή του, άλλα και με τά θαυμάσια τεχνάσματά του...

Όταν δ' Νιζ Αποστόλης ματείντηκε, ζαναπήρε τη θέα του, κινήθηκε τούς Τούρκους κοντά στο Άκροητη τού Πάτα, έπροστάθηκε να λύση την πολιορκία τού Μεσολογίου και έφτασε δς στ' Αλβανικά παλοπολιόνα.

Όταν δ' Νιζ Αποστόλης ματείντηκε, ζαναπήρε τη θέα του, κινήθηκε τούς Τούρκους κοντά στο Άκροητη τού Πάτα, έπροστάθηκε να λύση την πολιορκία τού Μεσολογίου και έφτασε δς στ' Αλβανικά παλοπολιόνα.

αλλά, κινήοντας την Όθωνακή Αχιόνα. Έπειτα ζαναπήρε στην Ανατολική Ελλάδα και έφτασε έγκαιρος στην Κόρινθο, όπου διεύωσε τó Τετακό Σώμα τού Φαβίερου και μετέφερε τούς διασποθέντας στα γύρω νησιά....

Ήθελε έπειτα ή τραγική καταστροφή τών Ψαρών, τó σπιτι του κάμπε και ή οικογένειά του, ή άλλοτε πλουσιότητα, άναγκάστηκε να πλανιέται σέ διάφορα μέρη της άναστατημένης Ελλάδος, μαζί με τούς άλλους πρόσφυγες, ως δτοι να βρή άσυλό σ' ένα κωβάρια της Αίγνας...

Η όγεια τού ναυάρχου Αποστόλη είχε κλονισθή σωματικά και ψυχικά. Τόν έπικραναν άνοιμη και τά διάφορα επαναστατικά κινήματα τών πληρωμάτων, ή πειρατική που ένεργούσαν χωρίς την άδεια τών πλοιαρχών, μιά άπιστήνεσις που είχε πείσει τούς έννομένους στόλους τών τριών νησιών. Ο Νιζ Αποστόλης στο μεταξύ, είχε κωβαλιόσει να σόση τó ναράβιο τόν από την καταστροφή τών Ψαρών και να τó φέρη στην Αίγνα. Γιά λόγου καρπό τó κρημόνο δειμένο κ' άπαργο. Όμως μιά μέρα τού άνοιγαν πάλι τó άμπρα και λέει στα παιδιά του:

— Άειστε, θα μπούμε πάλι στο καρδίά ν' άρμενίσουμε... Θα πήμε

Ο Νικόλαος Αποστόλης

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΗΣ MARGUERITE VIGIER

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΤΡΕΛΛΗΣ

ΗΜΑΓΜΕΝΟΣ απ' τη λύπη, ο Αριάνδος...

Πόσο ήταν εντυπωσιμένοι επί δύο ολόκληρα χρόνια...

Ο δαυτιζομένου Αριάνδος είχε φέρει τους καλύτερους γιατρούς...

Φαίνεται, είτε ένας διάσημος φρονολόγος, αφού την είδε, ότι έχει ύποπτη κάποιο ξηστικό ενγκεφαλικό κλονισμό...

Και όμως... Δεν έπρεξε καμιά παρόμοια αφοροστία στην οικογένεια της Μάρθας...

Τότε ο Αριάνδος έπαυσιβήθηκε, ότι η γυναίκα του είχε περάσει κάποια πολύ μεγάλη και μυστική λύπη...

Όπου κι αν σπάσει ο Αριάνδος, μέσα στο σπίτι, δεν βρήκε τίποτε. Ίσως να τον διαφώτιση. Ούτε ένα γράμμα, ούτε ένα ξερό λουλούδι...

Μήπως αυτό το κλειδάκι, σκεφτόταν ο Αριάνδος, κρυβεί το μυστικό που ζητώ; Μήπως με το κλειδάκι αυτό είχε κλειδώσει η Μάρθα κάποιο κούτι...

Όταν, χαϊδεύοντας τα κρύα χέρια της Μάρθας, άγγιξε αυτό το μικρό κλειδάκι, έφερε σύγχωμο. Και κάποτε, όταν κράτησε για μία στιγμή στο χέρι του το άσημνο κλειδάκι, το φάνηκε ότι τα χαμηλά βροήμε τούφακια καρδιάς...

Μά, πατέρα, εσύ είσαι γέρος παιδί, ανήμπορος, είτε ο μεγαλύτερος γιος...

Όχι! διαμαρτυρήθηκε ο παλιός θαλασσόλογος με τ' άσπρα μοναδάκια, το πόστιμο μν βαρτοτόν ακόμα. Κι' αν είναι να πεθάνω, θέλω να πεθάνω πλάι στ' άμπουρο.

Και ο Λαθέον, στις ε' Αναμνήσεις από την Ελλάδα μας ζωγραφίζει τη συγχωνυτική σκηνή που δ' Αποστολάς, έπειτα από την πανολεθρία των Ψαφών, καθόταν στην άκρογαλιά της Αίγινας, κίτταζε τα λίγα Ψαφανά καρδιά που έγκλωβι — κι' ήταν πέντε-έξι μοναχό — και άναστενάζοντες έλεγε οι δούος τόν ξέγγωνας:

— Νά, αυτή είναι τώρα έμένα η πατρίδα μου...

Στά 1827, ήρθε στην Ελλάδα ο φιλέλληλ Λόρδος Κόχραν. Η Ελληνική Πολιτεία τού άνιθεσε την άρχηγία τού στόλου και ο Κόχραν παραγγέλλει άμέσως στο γέρο Ναύαρχο τόν Ψαφών να τρέξει άμέσως να βοηθήση τας Αθήνας.

Αν και άφοροστος, ο Νικ. Αποστολάς έξεκρίνων. Άλλά πριν γτάση ακόμα στόν Πιερίαι, ή πνευμονία έξεδηλώθη. Τόν ξανάφεραν στην Αίγινα, όπου και πέθανε στις 25 Άπριλιου 1827, δύο μέρες μετά το θάνατο τού Καραϊσάκη. Ήταν τόσο φτωχός, που ή χηρα του δεν είχε τα έξοδα της κηδείας του. Με δισκο τόν έθαφον. Άλλά τ' όνομά του έζησε και θα ζή φωτεινό μέσα στις σελίδες της Ιστορίας μας.

λομένα βλέματα της γυναίκας του σάβερην ξέσπασε ανάλαφρα, σαν διλωμένα φτερά πεταλούδας.

Ετί να της έχη σκεβί άναρχ; άναφοσιόταν ο Αριάνδος, Μήπως έγκωσσε άλλον πριν από μένα; Μήπως συναντήθηκε ξέσπασε με κάποιον που άγαπούσε άλλοτε και, μη θέλοντας να με προδώση, άπέφερε μέχρι τρέλλας; Μήπως άγάπησε κανένα μετά το γάμο μας; Μήπως μ' άπατούσε; Μήπως;... Μήπως;... Πώς θα μάθο, έσε μου την αλήθεια;...*

Αγ' έκείνο το κλειδάκι! Γιατί το είχε κρημασμένο στο βραχιόλι της; Γιατί δεν ήθελε να το άποχωρήση ποτέ; Τι μυστικό έκρυβε αυτό το κλειδάκι;...

Έτσι ο Αριάνδος περνούσε τη ζωή του, μέσα σε μι άτελείωτη άμφιβολία, μέσα σε μι φορική άγωνία...

Ένα κρημονιάτικο πρσί βρήκαν τη Μάρθα πεθαμένη στην πολυθρόνα της... Ο Αριάνδος την έλαμρε πιερά, Φίλιππε με σταματημένη κρηγή, για τελευταία φορά το μωργαμπαριένο προσώπο της, τα νεκρά χέρια της. Και για τελευταία φορά άγγιξε το άσημνο έκείνο κλειδάκι. Απτή τη στιγμή άκριβώς μι άπρησία πήγε κοντά του.

Κρύψε, τού έλεε, καθώς τραβήξαμε την πολυθρόνα άπου καθόταν ή κρηία, βρήκαμε μέσα στις σούστες της αυτό το μικρό άσημνο κούτι.

Ο Αριάνδος το κίτταζε με τρέμο. Ώ, δεν έπρηξε καμιά άμφιβολία. Ήταν το κούτι που κρυβόταν το μυστικό της γυναίκας του. Στο κούτι αυτό άνηχε το κλειδάκι ποίταν κρημασμένο στο βραχιόλι της Μάρθας.

Δεν είχε, παρά να πάρη το κλειδάκι από το βραχιόλι της πεθαμένης και να το άνοίξη.

Κι' όμως, σκέφτηκε ο Αριάνδος, έχω τάχα το δικαίωμα να βγάλω στο φώς ό,τι ή Μάρθα θέλησε να κρηγή τόσο καιά;... Και ποιος ξέρει;... Ίσως όλα να είναι φαντασιές μου και άδικές ύποπτες νομώ... Ίσως ή Μάρθα δεν έχει κρηψει μέσα σ' αυτό το κούτι, παρά μόνο ένα λουλούδι, που με κίνδυνο της ζωής μου, έκομα γι' απτήν κάποτε σ' ένα βουπό...*

Έτσι ο Αριάνδος πήρε το άσημνο κούτι και το έβαλε μέσα στο φρέσκο της Μάρθας, σιμά στην καρδιά της, χωρίς να το άνοίξη.

Κοιμήσου, άγάπη μου! κρηβύρισε... Κοιμήσου ήσυχη... Δεν θα παραβιάσω το μυστικό σου. Μάρθα, άγάπη μου, σ' άγατώ, σε πιστεύω, σ' έκτιμώ... Δεν θέλω να ξέρω τίποτε άλλο... Κοιμήσου ήσυχη, κρημύσου γλυκά, φτωχή μου, καλή μου γυναίκο...*

Πέρασαν μερικά χρόνια από την ήμερα τού θανάτου της Μάρθας. Ο Αριάνδος έγινε πια άγνώριος. Είναι τώρα ένας γέρος μ' άσπρα μαλλιά, ενώ δεν έχει φτάσει ακόμα τα σαράντα.

Ένα σαράντα τόν τρέει και τόν σποτόνει οργιά — αγιά. Δεν μπορεί να ξεχάση το άσημνο κλειδάκι και το κούτι της πεθαμένης.

Φάνηκε μεγαλόμνηχος την ήμερα τού θανάτου της Μάρθας, έκείνη άκριβώς την ήμερα που βρήθηκε και το κούτι. Δεν θέλησε να το άνοίξη. Το έβαλε μέσα στο φρέσκο της γυναίκας του και το θάραν μαζί της. Της χάρισε το μυστικό της για πάντα. Κι' όμως, ύστερα από αυτό δεν μπορούσε να ήσυχάση πια. Ή σκέψη του ήταν διαρκώς σ' έκείνο το κούτι. Τού έρχόταν κάποτε ή τρελή διάθεση να πάη να σάμνη τόν τάφο της, να πάρη το κούτι, να το άνοίξη...

Χίλιες μαύρες ιδέες περνούσαν από το νού του, γλιμο έριμάτες τόν βασάνιζαν. Έβλεπε όπτασιές τυραννικές. Έβλεπε τη Μάρθα να τόν άπατά με διάφορους φίλους του, να τούς άγκαλιάζη, να τούς φιλή στο στόμα, εκεί μπροστά του, την έβλεπε να τού δίνη το κούτι κλειστό, γελώντας ειρωνικά... Άλλοτε πάλι έβλεπε το κούτι άνοιχτό. Είχε μέσα έροπικά φράγματα, άσθη, κορδέλλες. Τι φρέξη, τί φρέξη!... Έτσι ή ζωή έγινε άφορητη για τόν Αριάνδο. Δεν είχε πια σε κανένα έμπιστοσύνη, δεν πίστευε πια σε τίποτε...

Το καταλάβαινε κι' ο ίδιος, ότι ή παραφοροσμένη σκέψη τούρα και το δικό του μωαλό κι' ότι μι μέρα θα έχανε έντελως το λογικό του, άσος κι' ή Μάρθα...

Κι' ένα κρημονιάτικο πρσί, όμοιο μ' έκείνο που είχε πεθάνει ή Μάρθα, ο Αριάνδος πήγε στο νεκροταφείο, στάθηκε πάνω από το μνήμη που σκέπασε την άγαπημένη του και το μυστικό της, και τίναξε τα μωαλό του στόν άέρα!...

Έμενε πάντα ήμερη στη θέσι της ή κίτταζε μακρυνά σαν δνειροπαρημένη...